

EUROOPA PARLAMENT

2009–2014

Istungidokument

A7-0261/2013

15.7.2013

SOOVITUS NÕUKOGULE, KOMISJONILE JA EUROOPA VÄLISTEENISTUSELE

Valgevene suhtes kohaldatav ELi poliitika
(2013/2036(INI))

Väliskomisjon

Raportöör: Justas Vincas Paleckis

SISUKORD

lk

PARLAMENDIKOMISJONIS TOIMUNUD LÕPPHÄÄLETUSE TULEMUS.....15

ETTEPANEK VÕTTA VASTU EUROOPA PARLAMENDI SOOVITUS NÕUKOGULE, KOMISJONILE JA EUROOPA VÄLISTEENISTUSELE

Valgevene suhtes kohaldatava ELi poliitika kohta (2013/2036(INI))

Euroopa Parlament,

- võttes arvesse oma 26. oktoobri 2012. aasta resolutsiooni olukorra kohta Valgevenes pärast 23. septembri 2012. aasta parlamendivalimisi,¹
  - võttes arvesse oma 29. märtsi 2012. aasta resolutsiooni olukorra kohta Valgevenes,²
  - võttes arvesse oma 12. mai 2011. aasta resolutsiooni Valgevene kohta,³
  - võttes arvesse oma 20. jaanuari 2011. aasta resolutsiooni olukorra kohta Valgevenes,⁴
  - võttes arvesse oma 12. septembri 2012. aasta resolutsiooni nõukogu aastaaruande kohta Euroopa Parlamendile ühise välis- ja julgeolekupoliitika kohta,⁵
  - võttes arvesse oma 14. detsembri 2011. aasta resolutsiooni Euroopa naabruspoliitika läbivaatamise kohta,⁶
  - võttes arvesse idapartnerluse kodanikuühiskonna foorumi riikliku platvormi konverentsi 1. juuni 2013. aasta resolutsiooni,
  - võttes arvesse oma 7. aprilli 2011. aasta resolutsiooni Euroopa naabruspoliitika idamõõtme läbivaatamise kohta,⁷
  - võttes arvesse idapartnerluse 2009. aasta tippkohtumisel vastu võetud Praha deklaratsiooni,
  - võttes arvesse välisasjade nõukogu 15. oktoobri 2012. aasta järeldusi ja nõukogu 6. novembri 2012. aasta määrust⁸, milles käsitletakse piiravaid meetmeid Valgevene suhtes,
  - võttes arvesse kodukorra artiklit 97,
  - võttes arvesse väliskomisjoni soovitus (A7-0261/2013),
- A. arvestades, et Valgevenes ei ole alates 1994. aastast korraldatud rahvusvahelistele standarditele vastava valimisseaduse kohaseid vabu ja õiglasi valimisi;

---

¹ Vastuvõetud tekstid, P7_TA(2012)0410.

² Vastuvõetud tekstid, P7_TA(2012)0112.

³ Vastuvõetud tekstid, P7_TA(2011)0244.

⁴ ELT C 136 E, 11.5.2012, lk 57.

⁵ Vastuvõetud tekstid, P7_TA(2012)0334.

⁶ Vastuvõetud tekstid, P7_TA(2011)0576.

⁷ Vastuvõetud tekstid, P7_TA(2011)0153.

⁸ ELT L 307, 7.11.2012, lk 1.

- B. arvestades, et 1996. aasta põhiseadusreformiga kaotati sisuliselt võimude lahususe põhimõtte ja sellest ajast alates ei ole poliitiline opositsioon enam poliitilistes institutsioonides esindatud ega osale riigi poliitika kujundamisel ja elluviimisel;
- C. arvestades, et 1997. aastal peatas Euroopa Ülemkogu partnerlus- ja koostöölepingu ratifitseerimise ning kaubanduse vahelepingu, mistõttu reguleeritakse ELi ja Valgevene suhteid endiselt 1989. aasta kaubandus- ja koostöölepinguga;
- D. arvestades, et selle aja jooksul on süstemaatiliselt ja massiliselt rikutud inimõigusi ja põhivabadusi, eriti sõna-, ühinemis- ja kogunemisvabadust;
- E. arvestades, et Euroopa Parlament ei tunnusta Valgevene parlamendi õiguspärasust; arvestades, et eelmisel kümnendil külastas Valgevenet ainult üks Euroopa Parlamendi ametlik delegatsioon (2010);
- F. arvestades, et demokraatiale üleminek oleks ilmselt tõenäolisem, kui valitseva eliidi reformimeelse osa reformid läbi viiks; arvestades, et protsessi peamised edasiviijad peaksid siiski olema kodanikuühiskonna organisatsioonid ja erasektori ettevõtjad;
- G. arvestades, et Valgevene on ainus Euroopa riik, kus kohaldatakse surmanuhtlust; arvestades, et süüdimõistetute peret ja üldsust ei teavitata hukkamise kuupäevast, surnukeha ei anta matmiseks üle tema sugulastele ja neile ei öelda ka matmispaiga asukohta;
- H. arvestades, et 70% Valgevene elanikkonnast soovib riigis muutusi; arvestades, et osa elanikkonnast on siiski arvamusel, et märkimisväärsed muutused tooksid alguses kaasa elatustaseme languse;¹
- I. arvestades, et ELi ja Valgevene suhted hoogustusid ajavahemikul 2008–2010, kui Valgevene näitas üles tahet arendada ELiga konstruktiivseid sidemeid ning täheldati ka teatavaid edusamme kodanikuühiskonna, opositsiooni ja vaba ajakirjanduse paremate tegutsemistingimuste saavutamisel; arvestades, et 2010. aasta presidendivalimistele järgnenud karmid võtted ning repressiivsem poliitika (näiteks presidendikandidaatide vahistamine ja massilised arresterimised, poliitilise alatooniga kriminaalsüüdistuste esitamine opositsiooni esindajate vastu ning inimõiguste kaitsjate ja sõltumatu ajakirjanduse vastu suunatud repressioonide laine) tõid kaasa nende suhete olulise halvenemise;
- J. arvestades, et pärast seda vaadati ELi piiravad meetmed läbi ja neid laiendati (praegu on sanktsioonid kehtestatud 242 üksikisikule ja 30 üksusele), samal ajal keelavad Valgevene ametivõimud aga jätkuvalt teatavatel poliitikutel, ametnikel (sh rahvusvaheliste organisatsioonide esindajatel), ajakirjanikel ja kodanikuühiskonna esindajatel riiki siseneda;
- K. arvestades, et idapartnerluse tippkohtumisest Vilniuses võib saada järjekordne hea võimalus ELi–Valgevene suhete tingimuslikuks ja järkjärguliseks parandamiseks, eeldusel et kõik poliitvängid vabastatakse ja nende endine seisund taastatakse;

---

¹ Sotsiaalmajanduslike uuringute sõltumatu instituudi andmed, aprill 2013.

- L. arvestades, et Valgevene ametivõimudega ülalnimetatud tingimusele vastava järjepideva poliitilise dialoogi loomise tulemus peaks olema kodanikuühiskonna ja opositsiooni kaasamine paljude sidusrühmade vahelisse arutellu ja reformide elluviimisse;
- M. arvestades, et poliitilise tagamõttega vahistamiste koguarvu vähenemine (inimõiguste keskuse Viasna andmetel toimus neid 2011. aastal 868 ja 2012. aastal 235) on tingitud repressiivsest õhkkonnast ja hirmutamisest;
- N. arvestades, et hiljutised piiravad seadusemuudatused on toonud kaasa täiendavad repressioonid kodanikuühiskonna, sh inimõiguste kaitsjate, sõltumatu meedia ja kaitseadvokaatide vastu; arvestades, et inimõiguste ja põhivabaduste üldine olukord on äärmiselt kahetsusväärne ning põhjustab jätkuvalt suurt muret, nagu on toonitatud ka Valgevenega tegeleva ÜRO eriraportööri 2013. aasta aruandes; arvestades, et Valgevene ametivõimude huvipuudus rahvusvahelise üldsuse üleskutsete vastu halvendab suhteid ELiga veelgi ning suurendab Valgevene süvenevat eraldumist;
- O. arvestades, et ühtse strateegia ja tegevuskava väljatöötamiseks tehtavad suuremad jõupingutused võiksid aidata saavutada poliitilise opositsiooni eesmärgi; arvestades, et konkreetsete meetmed, nagu 2014. aastal toimuvate kohalike valimiste ühishimekirjad, ühise poliitilise programmi koostamine või ühise kandidaadi esitamine 2015. aastal toimuvateks presidendivalimisteks, on sellest seisukohast positiivsed suundumused;
- P. arvestades, et 2012. aastal alustati Valgevene ühiskonnaga ajakohastamise teemalist Euroopa dialoogi ning see on mõjunud positiivselt konstruktiivse arutelu alustamisele Valgevene ühiskonnas riigile vajalike reformide üle ja suurendanud teadlikkust ELi kohta; arvestades, et kõnealuse dialoogi käsitust, eesmärki, strateegiat, piisavat rahastamist ja juhtimisstruktuuri on sellegipoolest vaja edasi arendada, samuti on seda vaja paremini kooskõlastada idapartnerluse algatustega;
- Q. arvestades, et 2012. aastal oli Valgevene ÜRO inimarengu indeksi järgi maailmas 50. kohal, kusjuures võrdluseks võib tuua Venemaa (55) ning idapartnerlusega hõlmatud riigid, nagu Gruusia (72), Ukraina (78), Aserbaidžaan (82), Armeenia (87) ja Moldova (113);
- R. arvestades, et riigis valitseva teatava sotsiaalse stabiilsuse üks peapõhjusi on sotsiaaltoetuste süsteem, mis on inimestele kasulik, nii et nad otsustavad olla vastutasuks poliitiliselt passiivsed; arvestades, et 65% valgevenelastest saab mingil kujul riigiabi (pensionid, stipendiumid, töötushüvitis jms);
- S. arvestades, et töötuse madal määr on võimalik saavutada kunstlikult, subsideerides riigile kuuluvaid ettevõtteid, mis toodavad ligikaudu 70% SKPst ja kus töötab 50% töötavast elanikkonnast;
- T. arvestades, et siiani on Valgevene võimud näidanud üles geopoliitilist huvi majanduse suurema integreerimise vastu Venemaaga ning Euraasia tolli- ja majandusliidu loomise vastu; arvestades, et samal ajal pärineb suurem osa kõigist Valgevene viimaste aastate välismaistest otseinvesteeringutest Venemaalt; arvestades, et ekspertide andmetel on ligikaudu 700 000 valgevenelast läinud viimastel kümnenditel tööle Venemaale, peamiselt Moskvasse ja Sankt-Peterburgi;

- U. arvestades, et nii ELi kui ka Valgevene tegevust Valgevene WTOga ühinemise läbirääkimiste taasalustamise küsimuses jälgitakse tähelepanelikult, pidades eelkõige silmas Venemaa ühinemist WTOga;
- V. arvestades, et ELi naabusbaromeetri projekti raames hiljuti läbi viidud küsitluste tulemustes kajastub enam kui poolte Valgevene elanike veendumus, et EL peaks suurendama oma rolli majandusarengu, kaubanduse ja Valgevenega tehtava piirkondliku koostöö valdkondades;
- W. arvestades, et Valgevene ametivõimude poolt hiljuti välja kuulutatud ajakohastamisprogrammi puhul keskendutakse ekspertide sõnul eelkõige tööstusliku põhitaristu uuendamisele, kuid riigis on vaja põhjalikumaid majandusreforme ja läbipaistvamat ettevõtluskeskkonda, samuti on vaja vähendada valitsuse kontrolli kõigis ettevõtlussektorites;
- X. arvestades, et olukorda Valgevenes iseloomustab usaldamatus kohtuvõimu vastu, mis on tingitud selle vähesest sõltumatusest ja poliitilise alatooniga otsustest;
- Y. arvestades, et 2012. aasta Transparency Internationali korrupsiooni tajumise indeksi kohaselt oli Valgevene 176 riigi ja territooriumi seas 123. kohal, kusjuures võrdluseks võib tuua Ukraina (144), Aserbaidžaaani (139), Venemaa (133), Armeenia (105), Moldova (94) ja Gruusia (51);
- Z. arvestades, et finantsperspektiivis 2007–2013 eraldati Euroopa naabus- ja partnerlusinstrumendi piiriülestele koostööprojektidele Valgevene ja selle naaberriikide vahel 33,4 miljonit eurot, ning arvestades, et praegu osaleb viiekümmes Läti, Leedu ja Valgevene ühises piiriüleses koostööprojektis ligi 60 omavalitsust;
- AA. arvestades, et 2012. aastal hukati kaks inimest, kuigi nende kohtuprotsess ei vastanud õiglase kohtupidamise kriteeriumidele; arvestades, et üle pika aja ei määratud 2012. aastal mitte kellelegi surmanuhtlust, kuid 2013. aastal on seda siiski juba uuesti tehtud;
- AB. arvestades, et Piirideta Ajakirjanike maailma ajakirjandusvabaduse indeksi alusel tõusis Valgevene 2013. aastal 179 riigi pingereas 168. kohalt 157. kohale, kuid idapartnerlusega hõlmatud riikidest on ta endiselt madalaimal kohal (Aserbaidžaan (156), Ukraina (126), Gruusia (100), Armeenia (74) ja Moldova (55));
- AC. arvestades, et praegu on juurdepääs sõltumatutele tele- ja raadiokanalitele ning sõltumatule trükimeediale kehv ja teabe kättesaadavust kontrollib riigimeedia;
- AD. arvestades, et ajakirjandusvabaduse olukord Valgevenes on lubamatult halb, eelkõige selle tõttu, et ajakirjanikke ahistatakse ja neil keelatakse riigist lahkuda, ringhäälingu ja internetivabaduse valdkonnas on kehtestatud piiravad seadused ning sõltumatute ajakirjanike suhtes kasutatakse valikulist kohtumõistmist, mille tõenduseks on kolm 2012. aasta suvel alustatud kriminaalasja;
- AE. arvestades, et 2012. aasta jooksul ei lubatud vähemalt 15 aktivistil ja ajakirjanikul vabavahetuse alusel Valgevenest lahkuda;

- AF. arvestades, et Valgevenes on endiselt poliitvange¹, teiste seas näiteks inimõiguste kaitsja ja Sahharovi auhinna nominent Ales Bialiatski, kes on kannatanud ränga vaimse ja kehalise piinamise käes (sh surmaähvardused, põhjendamatud üleviimised, ebarahuldav tervishoid ja pereliikmetega kohtumise keeld); arvestades, et ELi ja Valgevene suhete normaliseerumise peamine eeltingimus on kõikide poliitvangide vabastamine ja nende poliitiline rehabiliteerimine ning edusammud riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel ja põhiliste inimõiguste, õigusriigi põhimõtte ja demokraatlike vabaduste austamisel;
- AG. arvestades, et Valgevene on ainus idapartnerlusega hõlmatud riik, kus ei ole veel rajatud ametlikku inimõigustega tegelevat institutsiooni;
- AH. arvestades, et tsensuur on Valgevenes tõsine poliitiline probleem;
- AI. arvestades, et 2012. aastal võtsid Valgevene võimud vastu seadusemuudatused, mille alusel sai KGB laialdased õigused sunnimeetmete vabaks kasutamiseks; arvestades, et uue seaduse kohaselt võivad julgeolekujõud tungida piiranguteta inimeste korteritesse ning vahistada ja pidada kinni nii Valgevene kodanikke kui ka diplomaate ja rahvusvaheliste organisatsioonide esindajaid, kelle suhtes kehtib diplomaatiline puutumatus; arvestades, et selle seaduse sätetega vabastatakse KGB agendid ühtlasi kogu õiguslikust vastutusest nende põhjustatud kehavigastuste eest; arvestades, et Valgevene eriuksustele on antud ulatuslikud volitused meelevalduste laialiajamiseks;
- AJ. arvestades, et 2011. aastal kuulutati välistoetuste vastuvõtmine kuriteoks ja samal ajal laiendati riigireetmise mõistet, nii et võimuorganitel on nüüd võimalus alustada kriminaalmenetlust selliste organisatsioonide ja isikute vastu, keda rahastatakse välismaalt või kes osalevad rahvusvahelistel üritustel;
- AK. arvestades, et 2011. aasta lõpus muudeti massikogunemisi käsitlevat seadust nii, et massimeelevalduste korraldamist on võimalik karistada avaliku korra rikkumisena; arvestades, et massimeelevalduste korraldajad on kohustatud esitama võimudele teabe oma rahastamisallikate kohta;
- AL. arvestades, et Valgevene ametivõimud eiravad ELi üleskutseid järgida rahvusvaheliselt kokku lepitud demokraatlikke norme ning viivad ellu ja suruvad Valgevene rahvale peale eneseisolatsiooni poliitikat;
- AM. arvestades, et 2012. aastal keeldus Valgevene justiitsministeerium registreerimast 19 valitsusvälist organisatsiooni ja kahte erakonda, kusjuures Valgevenes jätkub registreerimata organisatsioonide liikmete hirmutamise, ahistamise ja tagakiusamise;
- AN. arvestades, et Valgevene on hõlmatud ka Euroopa naabruspoliitikaga, aga poliitilist olukorda arvestades ei ole asjaomast tegevuskava veel kehtestatud;
- AO. arvestades, et Valgevene antava abi aluseks on praegu aastateks 2007–2013 koostatud riigistrateegia dokument;

---

¹ Poliitvangide sekka kuuluvad ka Mikalai Statkevits, Dmitri Daškevitš, Pavel Sevjarõnets, Eduard Lobau, Mikalai Antuhhovits, Mikalai Dziadok, Ihar Alienevitš, Aliksandr Franskevits.

- AP. arvestades, et praegu osaleb Euroopa naabus- ja partnerlusinstrumendi eri projektides kõigest 20 Valgevene eksperti, kuigi 2008. aastal oli neid 120;
- AQ. arvestades, et idapartnerluse kodanikuühiskonna foorumi riiklik platvorm on ELi tähtis ja usaldusväärne partner ning ainulaadne kanal Valgevene rahvaga suhtlemiseks;
- AR. arvestades, et enam kui poolel Valgevene elanikest on juurdepääs internetile; arvestades, et e-meedia pakub uusi ulatuslikumaid juurdepääsuvõimalusi sõltumatule ajakirjandusele, kuigi mõned opositsioonilised veebisaidid on valitsus- ja haridusasutustes blokeeritud;
- AS. arvestades, et Valgevene ametiasutused osalevad idapartnerluse mitmepoolsete suhete ja eelkõige piiriüleste koostööprojektide raames aktiivselt ekspertide kohtumistel;
- AT. arvestades, et 58 Poola, 47 Leedu ja 30 Läti linna ja omavalitsust teevad Valgevene sõpruslinnade ja -omavalitsustega jätkuvat viljakat koostööd, ning arvestades, et Leedut, Poolat, Kaliningradi oblastit ja Valgevenet ühendavat euroregiooni „Nemunas-Neman-Niemen”, milles rakendatakse ühiseid projekte, võib pidada hea tava näiteks;
- AU. arvestades, et viimastel aastatel on Valgevene kodanikele väljastatud kõige rohkem Schengeni viisasid elaniku kohta maailmas; arvestades, et see-eest tuleb neil viisa saamiseks kulutada palju rohkem raha ning sageli ka aega ja vaeva kui muude idapartnerlusega hõlmatud riikide või Venemaa kodanikel;
- AV. arvestades, et Valgevene valitsus üritab leida välisinvesteeringuid – riigil on kõrge kvalifikatsiooniga töötajad, erastamisprogramm, kuus vabamajanduspiirkonda ja kõrgetasemeline tehnoloogiapark, kuid võimud sekkuvad selgelt ja süstemaatiliselt erasektori tegevusse;
- AW. arvestades, et Valgevene liitus hiljuti Euroopa Nõukogu korrupsioonivastase mehhanismiga Greco ja inimkaubandusevastase võitluse mehhanismiga Greta;
1. esitab liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrgele esindajale ja komisjoni asepresidendile, Euroopa välisteenistusele, nõukogule, komisjonile ja liikmesriikidele järgmised soovitused:
- a. nõuda, et Valgevene ametivõimud austaksid inimõigusi ja teeksid jõupingutusi demokraatiale üleminekuks, eesmärgiga lõpetada riigi eneseisolatsioon ülejäänud Euroopast;
  - b. korrata, et kahepoolsete suhete igasuguse parandamise ning seega ka ELi piiravate meetmete võimaliku järkjärgulise kaotamise ja ELi–Valgevene suhete edasiarendamise kindel eeltingimus on kõigi veel vangistuses viibivate poliitvangide tingimusteta ja viivitamatu vabastamine ning nende poliitiliste ja kodanikuõiguste taastamine;
- Poliitilise dialoogi vallas***
- c. kasutada Leedu eesistumisperioodi ning Vilniuses toimuvat idapartnerluse

tippkohtumist uue olulise võimalusena suhete parandamiseks Valgevenega kohe, kui kõik poliitvangid on vabastatud, eesmärgiga taasalustada poliitilist dialoogi, muu hulgas demokraatlike reformide, vabade ja õiglaste valimiste, õigusriigi põhimõtte austamise, inimõiguste ja põhivabaduste järgimise ning opositsiooni ja kodanikuühiskonna kaasamise üle, tingimusel et Valgevene võimud näitavad üles austust nende põhiväärtuste vastu;

- d. kasutada ametis oleva välisministri ajutist ja tingimuslikku kustutamist ELi viisakeelu nimekirjast maksimaalselt ära, et avardada peamist ja olulist diplomaatilist suhtuskanalit Valgevenega, pidades eelkõige silmas tema idapartnerluse tippkohtumisel osalemise hõlbustamist; pidada esmajoones ja eelkõige sisulist dialoogi poliitvangide vabastamise üle; jääda siiski kindlaks nende isikute viisakeelule ja varade arestimisele, kes on otseselt seotud demokraatlike valimishinnangite ja inimõiguste rikkumisega;
- e. viia läbi Valgevene ametnike ja üksuste suhtes kehtestatud ELi piiravate meetmete põhjalik hindamine, et neid vajaduse korral tõhustada ning kohandada nende ulatust, laadi ja kehtivust vastavalt kõnealuses riigis ja Valgevene–ELi suhetes nähtuvatele suundumustele;
- f. töötada välja strateegiline tegevuskava, mille eeskujuks oleks ühine üleminekukava ja mis lähtuks põhimõttest, et suuremate edusammudega kaasnevad suuremad hüved, hõlmates seejuures valdkondi, mida tuleks Valgevenes reformida kõige esimesena, et parandada suhteid ja teha Euroopa naabruspoliitika raames tõhusat koostööd (eeldusel, et demokraatlike reformide läbiviimiseks võetakse konkreetseid meetmeid);
- g. pidada kohe, kui rahvusvahelised organisatsioonid on tunnistanud valimised vabadeks ja õiglasteks, Euroopa Parlamendiga nõu parlamentidevahelisi suhteid käsitlevate uute ettepanekute üle (nii kahepoolselt kui ka Euronesti parlamentaarse assamblee raames), jätkates samal ajal ELi toetust Valgevene demokraatlikele jõududele ja kodanikuühiskonnale;
- h. tagada, et liikmesriigid toetavad Euroopa Liidu lepingu artikli 24 kohaselt Valgevene suhtes võetud ELi seisukohta ja järgivad oma kahepoolsetes suhetes ELi meetmeid; rõhutada, et kõigi ELi liikmesriikide ja muude demokraatlike riikide kindel pühendumus ühisele tegutsemisele võib aidata Valgevenes kaasa üldiste demokraatlike väärtuste ja reformide edukale edendamisele;
- i. ergutada dialoogi ametnikega, kes ei olnud repressioonidega isiklikult seotud, et suurendada ELi ja Valgevene vahelist koostööd; aidata kaasa nende suhtlemisele Valgevene kodanikuühiskonnaga, et lihtsustada seeläbi reformide läbiviimist;
- j. innustada laiemat kodanikuühiskonda, sealhulgas ametiühinguid ja äriühingute esindajaid, aga ka poliitilist opositsiooni ajakohastamise teemalises dialoogis rohkem osalema; korraldada kodanikuühiskonna foorumi riikliku platvormi soovitude kohaselt dialoogi kontseptsiooni, eesmärgi, strateegia ja juhtimisstruktuuri üle avalikke arutelusid; pakkuda dialoogi täiendavaks toetamiseks vajalikku finantsabi ja ekspertiisi ning tõhustada dialoogi sisu ja eeldatavate tulemuste alast teavitustööd;

- k. tagada, et ametiasutuste osalemine ajakohastamise teemalises dialoogis (koos demokraatliku opositsiooni ja kodanikuühiskonnaga ning nendega võrdväärsel alustel) toimub täielikus kooskõlas demokraatlike põhimõtetega, et kujundada välja konkurentsivõimeline majandus ning toetada demokraatlikke reforme, pluralistlikku ühiskonda ja õigusriigi põhimõtet;
- l. kinnitada, et kodanikuühiskond on jätkuvalt tähtis osaleja ELiga peetavas poliitilises dialoogis, mille eesmärk on soodustada Valgevenes demokraatlikke muutusi; toetada seetõttu mõtet korraldada Vilniuses idapartnerluse kolmanda tippkohtumise eel kodanikuühiskonna konverents;
- m. kasutada täiel määral ära Euroopa demokraatia rahastut, et toetada Valgevene peamisi demokraatia ja inimõiguste küsimustega tegelejaid, keskendudes eelkõige neile, kellel on raskusi juurdepääsuga ELi tavapärasele abile;
- n. nõuda, et Venemaa ja idapartnerlusega hõlmatud riigid kutsuksid Valgevenet üles vabastama ja rehabiliteerima viivitamatult ja tingimusteta kõik poliitvangid ning hoiduma edaspidi igasugustest poliitilise alatooniga ahistamistest;
- o. tagada, et Valgevenet külastavad ELi ja liikmesriikide esindajad peavad kodanikuühiskonna ja opositsiooni esindajatega korrapärast sidet, et tagada kõikide osapoolte tasakaalustatud osalemine ELi–Valgevene suhetega seonduvates protsessides;
- p. kaaluda kõiki võimalikke poliitilisi vahendeid, et innustada Valgevenet
- rakendada täielikult valimisseadustiku reforme, lähtudes Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsiooni demokraatlike institutsioonide ja inimõiguste büroo (OSCE/ODIHR) soovitudest, et luua pluralistlik poliitiline süsteem, mis põhineks vabadel ja õiglastel valimistel ning kus poliitilised ideed lähtuksid tõelisest erakondadevahelisest poliitilisest konkurentsist, mis on demokraatia üks põhielement;
  - lubama taasavada suletud OSCE büroo Minskis;
  - kõrvaldama kõik takistused ja piirangud, mis pärsivad ühinemis-, sõna- ja liikumisvabaduse, rahumeelse kogunemise vabaduse ning demokraatliku opositsiooni, kodanikuühiskonna organisatsioonide ja valitsusväliste organisatsioonide mõttevabaduse kasutamist, sh mis tahes takistused, mis seonduvad registreerimise, täieliku toimimise ning rahvusvahelise arengu eesmärgil antava tehnilise abi vastuvõtmisega; reformima karistusseadustikku, pidades silmas osalemist registreerimata organisatsioonide tegevuses;
  - viima kohtute ja advokaatide sõltumatusega tegeleva ÜRO eriraportööri soovitude kohaselt ellu vajalikud institutsioonilised muudatused, et tagada kohtusüsteemi ning advokaatide sõltumatus, muutes selleks õiguselukutse seadust ning kohaldades seda tulemuslikult;
  - jätma ellu viimata 2013. aastal määratud hukkamisotsused, kehtestama

surmanuhtlusele moratooriumi ning keelustama sellise karistuse seejärel täielikult;

- rakendama üksikjuhtumite kohta tehtud ÜRO inimõiguste komitee ja ÜRO omavolilise kinnipidamise töörühma otsuseid ning ÜRO piinamisvastase komitee 2011. aasta soovitusi, et teha lõpp ebainimlikule ja alandavale kohtlemisele;
  - tegema täielikku koostööd Valgevene inimõiguste olukorraga tegeleva ÜRO eriraportööriga, et lahendada tema viimases, 2013. aasta aprilli aruandes esile toodud tõsised probleemid, ning kiitma heaks tema taotluse külastada Valgevenet;
  - ajakohastama täielikult karistussüsteemi ning tõhustama koostööd Euroopa Nõukoguga, allkirjastades selleks esmajoones piinamise ja ebainimliku või alandava kohtlemise või karistamise tõkestamise Euroopa konventsiooni ning andes piinamise tõkestamise Euroopa Komiteele korrapärase juurdepääsu kinnipidamiskohtadele (eriti nendele, kus hoitakse poliitvange ja inimõiguste kaitsjaid); võimaldama muude asjaomaste rahvusvaheliste ja riiklike organisatsioonide esindajatele, diplomaatidele, kodanikuühiskonna rühmadele ja poliitvangide perekonnaliikmetele juurdepääsu Valgevene vanglatele;
  - rajama sõltumatu ja täielikult toimiva riikliku inimõigustega tegeleva institutsiooni, milleks võiks olla näiteks ombudsman;
  - tagama võrdsed võimalused ja õigused kõigi rahvusvähemuste jaoks, nagu ka nende kaasamise ja mittediskrimineerimise, ning tagama Valgevene Poolakate Liidu olukorra normaliseerimise; lõpetama romade vähemuse kõrvaletõrjumise ning tegema edusamme usuõiguste ja -vabaduste austamisel ja LGBT-inimeste mittediskrimineerimisel;
- q. võtta sisulise meediavabaduse ja meedia tõhusa kättesaadavuse küsimuses järgmisi meetmeid: nõuda tungivalt, et Valgevene kaotaks ajakirjanike akrediteerimisele ning satelliittelevisiooni kasutamisele kehtestatud piirangud; suurendada ELi finants- ja tehnilise abi andmist kõikidele sõltumatu meedia liikidele nii Valgevenes kui ka sellest väljaspool, et tagada nende meediakanalite püsiv toimimine ja suurem kättesaadavus; anda toetusi, mille eesmärk on viia lõpule Euroopa abiprogrammide kohaldamine; luua rahvusvaheliste pressiagentuuride ja välisriikide meediaasutustega ühisprojekte ja konsortsiume;

Majandus- ja energiakoostöö vallas

- r. otsida võimalusi makromajandusliku arengu ja finantsküsimuste teemalise konstruktiivse ja tehnilise arutelu pidamiseks ELi ja Valgevene vahel, et saavutada Valgevene usaldusväärne pühendumine sellistele makromajanduslikele ja struktuurireformidele nagu riigile kuuluvate ettevõtete erastamine, hindade, kaubanduse ja pangandussüsteemi liberaliseerimine, asjakohase sotsiaalse turvavõrgustiku väljatöötamine ja korrupsiooni vastu võitlemine;

- s. rõhutada veelgi asjaolu, et nimetatud reformid on Valgevene majanduse arengu jaoks äärmiselt olulised ning et kui peamised poliitilised eeldused on täidetud, võivad need hõlbustada Euroopa investeeringute ja rahvusvaheliste laenude saamist, anda positiivse impulsi WTOga ühinemise läbirääkimiste teel seisvate takistuste kõrvaldamiseks ning võimaldada seega ka riigi suuremat integreerimist maailmamajandusse;
- t. pakkuda tehnilist abi soodsa ärikeskkonna kujundamiseks, et luua kõigile ettevõtetele (eelkõige VKEdele) võrdsed tingimused ja võimalused ning investeerimiskindlus;
- u. pidada Valgevenega jätkuvat dialoogi tööhõiveküsimustes, nagu tööturu nõudlusele vastava inimkapitali ja oskuste kujundamine;
- v. ergutada Valgevenet rakendama Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni (ILO) soovitusi, eelkõige seoses ühinemisvabaduse ning sõltumatute ametiühingute registreerimise ja tegevusega; nõuda tungivalt Valgevene õigusaktide muutmist, et tagada nii avaliku kui ka erasektori töötajatele õigus tööst vabalt ja piiranguteta loobuda;
- w. kutsuda Valgevenet üles jõustama kõikide elektrijaamade ehitamisel ja käitamisel kõige rangemaid rahvusvahelisi ohutusstandardeid ning viima läbi tõeliselt sõltumatud keskkonnamõju hindamised, kasutades kõikide kättesaadavate rahvusvaheliste vahendite eksperditeadmisi ja rahastamist optimaalselt ja täielikus kooskõlas kehtivate rahvusvaheliste õigusaktidega, nagu Espoo konventsioon ja Århusi konventsioon, ning järgides 23. juunil 2011 võetud kohustust viia läbi põhjalikud riski- ja ohuhindamised (stressitendid), võttes arvesse Euroopa Komisjoni ja tuumaohutust reguleerivate asutuste Euroopa tööühma vahel kokku lepitud täpsustusi;
- x. toetada Valgevene energiaallikate ja tarneteede mitmekesistamist ning jagada ELi parimaid tavasid selle kohta, kuidas viia läbi rahvusvahelisi ja piirkondlikke roheline majanduse projekte, millega toetatakse ka energiatõhusust ja taastavaid energiaallikaid;
- y. edendada tihedamat piirkondlikku koostööd Valgevenega, kasutades selleks muu hulgas idapartnerluse valdkondlikke algatusi ning pöörates erilist tähelepanu kaubandusele, energeetikale, keskkonnale ja transpordile; ergutada kahepoolsete majandusfoorumite head tava ning võtta eesmärgiks valitsusväliste osalejate suutlikkuse suurendamise, hea valitsemistava edendamise ja avaliku halduse reformid;
- z. anda edaspidigi tehnilist ja tervishoiualast abi Tšernobõli tuumakatastroofist mõjutatud elanikkonnale;
- aa. ergutada Valgevenet uurima ja arendama mittetraditsioonilisi energiaallikaid;

Piirihalduse vallas

- ab. parandada piirihaldusel ja piiriülese kuritegevuse vastu võitlemisel tehtavat koostööd ELi ja Valgevene vahel ning abistada Valgevenet eelkõige oma transiidisüsteemi arendamisel, tolli- ja piirikontrolli menetluste ajakohastamisel ning integreeritud piirihalduse idee täielikul elluviimisel;

- ac. tagada, et ELi diplomaadid ja poliitikud saavad vabalt Valgevenesse siseneda ja seal piiranguteta ringi reisida;
- ad. pakkuda Valgevene piirihaldusametile Schengeni *acquis* ' kohast lisakoolitust, kuna see on vastastikustes huvides;
- ae. kaaluda võimalust pakkuda asjakohast tehnilist abi, et võtta ELi poolel kasutusele ajakohastatud piirikontrollisüsteemid ja tänapäevane taristu;
- af. pakkuda asjaomastele Valgevene teenistustele piisavat koolitust seoses ELi parimate tavadega biomeetriliste passide kasutuselevõtu vallas;
- ag. algatada ELi–Valgevene liikuvuspartnerlus ning ergutada Valgevenet osalema aktiivselt idapartnerluse rände- ja varjupaigaküsimuste töörühmas;
- ah. ergutada Valgevene koostööd ÜRO Arenguprogrammi ja ÜRO Lastefondiga, et toetada inimkaubanduse vastu võitlemise programme;

Kodanikuühiskonna ja inimestevaheliste kontaktide vallas

- ai. suurendada elanikkonnale kasulikumate ja nähtavamate projektide osatähtsust, sest see parandaks kodanike seas ELi väärtuste, normide ja poliitika mõistmist ning rõhutaks ELi mudeli ja kogemuste eeliseid; toetada sellega seoses kodanikuühiskonna foorumi pakutavaid võimalusi, pidades eelkõige silmas Chişinăus toimuvat peatset kohtumist (käesoleva aasta oktoobris);
- aj. esitada süstemaatiliselt ja järeleandmatult vastuväiteid mis tahes vale- ja eksitavale teabele, mida Valgevene ametivõimud ELi poliitika ja projektide kohta levitavad, ning teha seda kogu vajaliku teabe (andmed, arvandmed, õigusaktid) avaldamise ja levitamise kaudu;
- ak. tõhustada muu hulgas uue Euroopa demokraatia rahastu kaudu tehnilist ja rahalist toetust nii Valgevenes asuvatele kui ka ELi liikmesriikides asuvatele, ent Valgevenes suurt mõju omavatele kodanikuühiskonna organisatsioonidele, sõltumatutele valitsusvälistele organisatsioonidele, inimõiguste kaitsjatele ja ametiühingutele; kaasata kodanikuühiskonda aktiivsemalt ELi rahastatavate projektide rakendamisse, järelevalvesse ja hindamisse; parandada ühtlasi märkimisväärselt Euroopa Liitu käsitleva teabe edastamist ja levitamist, et kodanikud mõistaksid paremini nii ELi seisukohti põhiõiguste ja -vabaduste küsimuses kui ka ühiskondliku ja majandusliku edasimineku vajadust;
- al. toetada demokraatia ja inimõiguste edendamise tegelevaid organisatsioone, seejuures mitte ainult Valgevene territooriumil, vaid ka väljaspool Valgevenet asutatud organisatsioone, pidades silmas, et Valgevene võimud keelduvad järjekindlalt nende registreerimisest;
- am. nõuda, et Valgevene ametivõimud rakendaksid ÜRO omavolilise kinnipidamise töörühma otsust A/HRC/WGAD/2012/39 (inimõiguste kaitsja Ales Bialiatski kohta), milles jõuti eelkõige järeldusele, et inimõiguste keskuse Viasna esimehe ja

Rahvusvahelise Inimõiguste Föderatsiooni (FIDH) asepresidendi Ales Bialiatski kinnipidamine on meelevaldne ning vastuolus inimõiguste ülddeklaratsiooni artikli 20 lõikega 1 ja kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelise pakti artikliga 22;

- an. nõuda, et Valgevene esitaks alalise kutse kõikide ÜRO erimenetluste läbiviimiseks ja kutsuks inimõiguste kaitsjate olukorraga tegeleva ÜRO eriraportööri riiki külastama;
  - ao. kohustada Valgevene võime lõpetama välistoetuste vastuvõtmise käsitamise kuriteona ja lubama organisatsioonidel hoida raha väliskontodel;
  - ap. kaaluda viisade väljastamise ühepoolset lihtsustamist ja viisatasu alandamist 60 eurolt Valgevene kodanike jaoks taskukohasele tasemele, samuti viisaeeskirjaga võimaldatud paindlike võimaluste täielikku ärakasutamist, sh lühiajalise viisa tasust loobumist või selle alandamist, eelkõige noorte jaoks, et hõlbustada ja tugevdada inimestevahelisi kontakte ning aidata ära hoida Valgevene kodanike edasist isolatsiooni; kaaluda ka ühepoolset pikaajalise viisa tasust loobumist või selle alandamist, pidades silmas viisavabaduse kehtestamise pikaajalist eesmärki;
  - aq. kutsuda Valgevene ametivõime üles alustama ELiga läbirääkimisi viisalihtsustus- ja tagasivõtulepingute üle, pidades pikemas perspektiivis silmas viisavabaduse kehtestamist, et edendada inimestevahelisi kontakte; võtta kiireloomulisi meetmeid Poola ja Leeduga sõlmitud kohaliku piiriliikluse lepingute rakendamiseks;
  - ar. ergutada ELi ja Valgevene linnade ja omavalitsuste vahelist koostööd, võttes eeskujuks teatavate ELi riikide, eelkõige Poola, Leedu ja Läti head tavad;
  - as. püüda pakkuda valgevenelastele ELis rohkem haridus- ja teadustöövõimalusi, eelkõige kõrghariduse, informaalset õpetust ja täiskasvanuhariduse valdkondades; käivitada Valgevene noorte spetsialistide jaoks ELi institutsioonide ja muude rahvusvaheliste organisatsioonide juures toimuv praktikaprogramm ning toetada seda; anda lisatoetust Euroopa Humanitaarteaduste Ülikoolile ning töötada välja ja toetada Valgevenes haridus- ja kutseõppeprogramme; tagada programmi Erasmus Mundus piisav ja kestev rahastamine Valgevene üliõpilaste jaoks;
  - at. otsida aktiivselt võimalusi, et pidada Valgevenega dialoogi riigi kõrgharidussüsteemi põhjaliku reformimise üle, eesmärgiga edendada eeskätt akadeemilist vabadust, institutsioonide sõltumatust ja üliõpilaste kaasamist, nii et Valgevene saaks tulevikus liituda Euroopa kõrgharidusruumiga (Bologna protsess);
2. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev soovitus liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrgele esindajale ja komisjoni asepresidendile, Euroopa välisteenistusele, nõukogule, komisjonile ja liikmesriikidele.

PARLAMENDIKOMISJONIS TOIMUNUD LÖPPHÄÄLETUSE TULEMUS

Vastuvõtmise kuupäev	9.7.2013
Lõpphääletuse tulemus	+: 55 -: 1 0: 5
Lõpphääletuse ajal kohal olnud liikmed	Franziska Katharina Brantner, Elmar Brok, Jerzy Buzek, Tarja Cronberg, Arnaud Danjean, Susy De Martini, Mark Demesmaeker, Marietta Giannakou, Ana Gomes, Takis Hadjigeorgiou, Liisa Jaakonsaari, Anneli Jäätteenmäki, Tunne Kelam, Evgeni Kirilov, Maria Eleni Koppa, Andrey Kovatchev, Paweł Robert Kowal, Wolfgang Kreissl-Dörfler, Eduard Kukan, Vytautas Landsbergis, Sabine Lösing, Marusya Lyubcheva, Willy Meyer, Francisco José Millán Mon, Annemie Neyts-Uyttebroeck, Raimon Obiols, Ria Oomen-Ruijten, Justas Vincas Paleckis, Hans-Gert Pöttering, Cristian Dan Preda, Libor Rouček, Tokia Saïfi, José Ignacio Salafranca Sánchez-Neyra, Nikolaos Salavrakos, Jacek Saryusz-Wolski, György Schöpflin, Werner Schulz, Sophocles Sophocleous, Laurence J.A.J. Stassen, Davor Ivo Stier, Charles Tannock, Eleni Theoharous, Geoffrey Van Orden, Nikola Vuljanić, Sir Graham Watson, Boris Zala, Karim Zéribi
Lõpphääletuse ajal kohal olnud asendusliige/asendusliikmed	Adam Bielan, Marije Cornelissen, Göran Färm, Diogo Feio, Knut Fleckenstein, Jörg Leichtfried, Doris Pack, Jacek Protasiewicz, Marietje Schaake, Helmut Scholz
Lõpphääletuse ajal kohal olnud asendusliige/asendusliikmed (kodukorra art 187 lg 2)	Pat the Cope Gallagher, Jan Kozłowski, Marek Henryk Migalski, Sandra Petrović Jakovina